

Predhovor riešiteľského tímu

Živnostníci a malé podniky majú vysoké percentuálne zastúpenie v národnom hospodárstve Slovenskej republiky. Veľké podniky s cieľom úspory nákladov významnú časť svojich činností prenesú na subdodávateľov, ktorí väčšinou pochádzajú z menších a flexibilnejších podnikov a živnostníkov, a práve preto plnia v národnom hospodárstve mnohé nezastupiteľné úlohy. **Postavenie živnostníkov a malých podnikov v národnom hospodárstve je z hľadiska rozvoja súťaživosti podnikateľskej sféry a tvorby pracovných miest veľmi dôležité.** Trh a spotrebitelia si vyžadujú častú zmenu výrobkov a služieb. Veľké podniky nie sú v úzkom kontakte so svojimi zákazníkmi, živnostníci a malé podniky sú schopní vybudovať osobnejší vzťah so zákazníkmi, čo im umožňuje rýchlejšie a pružnejšie reagovať na požiadavky spotrebiteľov. Vďaka ich prispôsobivosti sú schopní spĺňať aj menšie objednávky, o ktoré veľké podniky nemajú záujem. Vyrábajú špecifické alebo z hľadiska výroby príliš náročné produkty ignorované veľkými podnikmi a poskytujú špecializované služby, čím formulujú trh tovarov a služieb, čo v konečnom dôsledku vedie k lepšiemu uspokojeniu potrieb spoločnosti. Živnostníci a malé podniky sú vystavené väčšiemu konkurenčnému tlaku a problémy vyplývajúce z nedostatku vlastného kapitálu na investovanie a obmedzených zdrojov na výskum a reklamu ich nútia neustále zvyšovať efektivitu zavádzaním nových výrobkov a služieb, a tým napomáhajú k zvyšovaniu inovačných aktivít a rozvíjaniu konkurenčného prostredia v národnom hospodárstve. Okrem toho sú dôležitým prvkom tvorby hrubého domáceho produktu a významnou sférou zamestnanosti.

Malé podniky a živnostníci sú oveľa flexibilnejší aj v prispôsobovaní sortimentu výrobkov a služieb potrebám spotrebiteľov ako veľké podniky a tým **vytvárajú rôznorodé pracovné príležitosti a podieľajú sa na zvyšovaní zamestnanosti.** Značná skupina živnostníkov chce pracovať buď samostatne, alebo len s pomocou rodiny, pretože má problémy so získaním kvalifikačnej a dostatočne vyhovujúcej pracovnej sily. Napriek tomu živnostníci a ich podniky (najčastejšie mikro, malé a stredné podniky) zamestnávajú rozhodujúcu časť ekonomicky aktívneho obyvateľstva tak v ekonomicky najvyspelejších krajinách Európy, ako aj v Slovenskej republike a prispievajú tak k rozvoju a udržaniu stability celého národného hospodárstva.

V Slovenskej republike je veľkým problémom nerovnomernosť rozvoja regiónov. Regionálne disparity sú badateľné v prvom rade na trhu práce. Spomedzi podnikateľských subjektov malé a podniky a živnostníci majú najvýraznejšiu väzbu na lokálne prostredie. Väčšinou využívajú lokálne zdroje, či už ľudské alebo prírodné a tým prispievajú k rovnomernému územnému rozvoju a pomáhajú k vyrovnaniu regionálnych disparít na trhu práce.

Všetky vyššie spomenuté pozitívne stránky živnostníkov a ich výrazného vplyvu na hospodárstvo umožnili tejto forme podnikania vybudovať dôležité miesto v hospodárstve Slovenskej republiky. Práve

preto je nevyhnutné disponovať dôveryhodnými informáciami o živnostníkoch, hlavne o ich vývojových tendenciách v oblasti produkčných očakávaní a potrieb zamestnancov.

Malí podnikatelia sú významnou a často prehliadanou súčasťou národného hospodárstva. Ich počet v poslednom období predstavuje viac ako 300 tis. osôb a **ich vplyv na zamestnanosť v národnom hospodárstve spolu s malými podnikmi je viac ako 40 %.** Práve oni zohrávajú kľúčovú úlohu pri zachovaní a udržaní regionálnej zamestnanosti. Sú však veľmi senzitívni na zvýšenie daňových a odvodových povinností a administratívnej náročnosti, alebo akúkoľvek negatívnu zmenu v pravidlách podnikania.

Práca s touto skupinou podnikateľov je diametrálne odlišná od podnikov – právnických osôb. **Vyžadujú si osobitný prístup zohľadňujúci ich špecifické postavenie a vzorce správania. Riešiteľský tím kládol mimoriadne vysoký dôraz na monitorovanie priebehu, kvantitu a kvalitu výsledkov predmetnej aktivity za túto špeciálnu skupinu respondentov.** Je potrebné zdôrazniť, že pokladáme túto aktivitu za jednu z najvýznamnejších a „rozdielových“ práve od iných obdobných aktivít zameraných na prognózovanie v Slovenskej republike. Dôvod je veľmi prozaický, prognózy v krátkodobom a strednodobom horizonte v celej požadovanej hĺbke a šírke (kraj, odvetvie podskupiny zamestnaní) nie je možné zrealizovať bez poznania skutočného detailného stavu a názorov samotných malých podnikateľov, ktorí sú bezpochyby jedným z relevantných a kompetentných partnerov v tejto oblasti. **Ambíciou riešiteľského tímu bolo, je a stále bude, aby finálne výsledky prognóz v maximálnej možnej miere zodpovedali realite, zachytili existujúce a vznikajúce trendy a plánované zmeny na trhu práce v horizonte 5 rokov.** Je samozrejmé, že vzhľadom na otvorenosť národnej ekonomiky by bolo veľmi krátkozraké ignorovať trendy na svetových trhoch, ktoré sa u nás skôr či neskôr prejavia. Fenomén a vplyv Industry 4.0 a jeho miera zohľadnenia bude predmetom nasledujúcich výstupov, ktoré budú obsahovať konkrétne a aktualizované dáta o prognózach v SR.

Našou významnou komparatívnou výhodou pri riešení tejto aktivity, ktorú sme maximálne zúročili, bola dokonalá znalosť malých podnikateľov, početné osobné kontakty a existujúce firemné know how z riešenia iných prieskumov u živnostníkov.

Ďalším faktorom, ktorý pozitívne ovplyvnil výsledky, naplnenosť, kvalitu a v konečnom dôsledku aj návratnosť, je súčasná situácia na trhu práce poznačená rastom národného hospodárstva a výrazným a vzrastajúcim nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily naprieč všetkými sektormi a všeobecne negatívne vnímanie kvality a štruktúry vychádzajúcich absolventov stredných a vysokých škôl. V synergickom efekte spolu s aktuálnym demografickým vývojom (príchodom miléniových menej početných ročníkov absolventov) pôsobili vyššie uvedené faktory ako silný akcelerátor pozitívnej motivácie malých podnikateľov zúčastniť sa a vyplniť požadované dáta v elektronickom dotazníku.

Pri komunikácii v priebehu zberu dát nás prekvapilo, ako veľmi citlivo vnímajú súčasné disparity na trhu práce a veľmi často sme sa stretli s oznamom od živnostníkov, že je „o 5 minút 12“ pre výchovu nastupujúcej generácie za nich, pretože veľká časť zatiaľ nenašla a ani nevie nájsť, komu odovzdajú svoje poznatky a remeslo, t. j. nemajú za seba náhradu. Ďalším zaujímavým a negatívnym poznatkom je, že značná časť z nich už ani nehľadá na voľné miesto vhodného uchádzača, pretože vidia veľmi nízku pravdepodobnosť, že niekoho vhodného nájdú.

Uznesením vlády SR č. 201 z 25. apríla 2018 k Národnému programu reforiem SR 2018 boli zakotvené priority plnenia úloh Akčného plánu Národného programu reforiem SR 2018. Medzi dôležité oblasti patrí taktiež **podpora malých a stredných podnikov** znižovaním administratívneho a regulačného prostredia, ako aj ich podpora pri vstupe do systému duálneho vzdelávania. Zjednodušuje sa postup pri overovaní zamestnávateľov a ich spôsobilosti poskytovať praktické vyučovanie a zavádza sa možnosť absolvovať praktické vyučovanie mimo vlastných kapacít zamestnávateľa. Taktiež pribúdajú finančné stimuly, ktoré majú efektívnejšie motivovať vstup malých a stredných zamestnávateľov do systému duálneho vzdelávania. Dôležitou novinkou je tiež odstraňovanie finančných bariér stredných odborných škôl, ktoré ich v súčasnosti odrádzajú od vstupu do systému. Aktuálne sa na podporu duálneho vzdelávania predpokladá dotácia vo výške 1 000 EUR na žiaka na jeden školský rok. Požiadavka na garanciu budúceho pracovného miesta pre každého žiaka zapojeného v systéme je však pre malé firmy ťažko realizovateľná, keďže istota dostatočného objemu zákaziek v ďalších rokoch je u nich relatívne nízka.

Podpora účasti malých a stredných podnikateľov v systéme duálneho vzdelávania je v plnom súlade s aktuálnym **Odporúčaním Rady EÚ, týkajúce sa európskeho rámca pre kvalitnú a účinnú učňovskú prípravu zo dňa 19. marca 2018** (č. 7311/18), ktoré zdôrazňuje, že „dobře navrhnuté systémy učňovskej prípravy sú prínosom tak pre zamestnávateľov, ako aj pre učiacich sa, pričom výrazne posilňujú prepojenie medzi svetom práce a svetom vzdelávania. Kvalitná a účinná učňovská príprava sa vytvára prostredníctvom štruktúrovaných partnerstiev, ktoré zahŕňajú všetky príslušné zainteresované strany, najmä **sociálnych partnerov, podniky a ich zastrešujúce organizácie**, priemyselné, obchodné a remeselné komory, profesijné organizácie, inštitúcie odborného vzdelávania a prípravy, ako aj miestne, regionálne a vnútroštátne orgány“.

Efektívna príprava, ktorá vedie ku kombinácii zručností súvisiacich s prácou, praktických skúseností, učenia sa na pracovisku a kľúčových kompetencií, výrazne uľahčuje vstup mladých ľudí na trh práce, ako aj kariérny postup dospelých a prechody zo vzdelávania do zamestnania.

Príslušné normy kvality vzdelávania by mali byť nastavené tak, aby zabránili nežiadúcej orientácii odborného vzdelávania a prípravy na pracovné miesta vyžadujúce nízku kvalifikáciu a slabú profesijnú

prípravu. Okrem toho, že kvalitné odborné vzdelávanie a príprava musia poskytovať možnosti dosiahnuť **profesijnú excelentnosť**, je nevyhnutné taktiež dbať o jej dobrú povesť u žiakov, rodičov, výchovných poradcov a širokej verejnosti. Učitelia, školitelia a inštruktori, a to najmä v mikropodnikoch, malých a stredných podnikoch, musia byť podporovaní v tom, aby priebežne aktualizovali svoje zručnosti, vedomosti a schopnosti tak, aby vykonávali odbornú prípravu žiakov najnovšími metódami a v súlade s aktuálnymi aj budúcimi očakávanými potrebami trhu práce.

Vysoko uznávané, aktuálne údaje o očakávaných požiadavkách mikropodnikov a živnostníkov na pracovné sily zabezpečujú analýzy a prognózy vývoja na trhu práce v SR realizované v gescii **Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR** (ďalej tiež len „MPSVR SR“) podľa **Zákona č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a **Zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Manažérske zhrnutie

V terénnom prieskume o potrebách trhu práce bolo oslovených 2 386 živnostníkov so zamestnancami a návratnosť dosiahla 54 %. Jedná sa o prvý terénny prieskum u živnostníkov v tejto oblasti v histórii SR.

Živnostníci sú najproblematickejšou kategóriou na trhu práce z hľadiska dostupnosti relevantných informácií. Do súčasnosti neexistovali akékoľvek informácie o štruktúrach zamestnanosti u živnostníkov a už vôbec nie o ich produkčných očakávaniach a očakávaných štruktúrnych zmenách zamestnanosti. Realizovaný terénny prieskum bol pilotnou aktivitou v tejto oblasti v podmienkach SR. O to cennejšie sú získané dáta. Je potrebné si uvedomiť, že zatiaľ čo pri mnohých spoločnostiach sú strategické plány definované alebo aspoň načrtnuté, živnostníci žijú zo dňa na deň. To ešte výrazne sťažuje realizáciu prieskumov o budúcich potrebách trhu práce.

Keďže sa však jedná o veľmi dôležitý segment trhu práce, bolo nevyhnutné vyvinúť metodologický aparát a dotazník, ktorý by bol personalizovaný pre potreby každého jedného živnostníka.

Terénny prieskum u živnostníkov prebiehal v máji v roku 2018 prostredníctvom kombinácie osobných rozhovorov a elektronického zberu údajov. Výberová vzorka bola vytvorená na základe pravdepodobnostného stratifikovaného výberu bez opakovania a to tak, aby získané informácie boli reprezentatívne z hľadiska regiónu, odvetvia a veľkostnej kategórie počtu zamestnancov.

Z 2 386 oslovených živnostníkov, ktorí spolu zamestnávali takmer 30 tisíc zamestnancov, poskytlo údaje do tohto prieskumu 1 286 živnostníkov. Celková návratnosť tak dosiahla 54 %, čo vzhľadom na charakter získavaných dát a oslovovaný segment predstavuje veľmi dobrý výsledok. Získané informácie sú reprezentatívne vo všetkých požadovaných členeniach.

V terénnych prieskumoch boli získané prvé informácie o štruktúrach zamestnanosti u živnostníkov v roku 2017 podľa klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08 a ich očakávaniach do budúcnosti. Získané informácie predstavujú prvý a jediný zdroj týchto informácií v podmienkach SR a jedná sa o významný kvalitatívny pokrok v dostupných informáciách o tomto segmente v SR.

Informácie o živnostníkoch sú v súčasnosti dostupné len v ohraničenej podobe, od ich samotného počtu až po počet zamestnancov u živnostníkov. Aj tieto základné informácie sú často predmetom

rôznych diskusií a polemík.¹ Podstatou nedostatku informácií o tomto dôležitom segmente na trhu práce je v skutočnosti fakt, že so živnostníkmi je náročná komunikácia a ešte náročnejšie získavanie informácií o nich do informačných systémov. Napriek tomu však bolo nevyhnutné prekonať túto bariéru a v rámci Národného projektu Prognózy vývoja na trhu práce v SR zahrnúť aj potreby tohto dôležitého segmentu na trhu práce.

Situáciu vo výraznej miere tiež komplikuje skutočnosť, že neexistuje množstvo informácií o živnostníkoch, ktoré by bolo možné do dotazníka prepojiť. Predovšetkým najdôležitejší faktor, štruktúra zamestnanosti u živnostníkov podľa klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08 nebola dostupná. O to bola úloha ťažšia, keďže živnostníci museli najskôr prostredníctvom vyškoleného personálu riešiteľskej organizácie zaradiť jednotlivých zamestnancov do klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08 a až následne mohli definovať svoje potreby v týchto zamestnaniach. Tieto informácie boli získané vôbec prvýkrát v histórii SR a jedná sa preto o významný pokrok vpred v oblasti informácií o situácii u živnostníkov.

Získané údaje za rok 2017 až 2023 predstavujú jeden z kľúčových vstupných zdrojov dát na realizáciu relevantných prognóz vývoja na trhu práce.

Rovnako, ako všetky terénne prieskumy realizované v rámci Národného projektu Prognózy vývoja na trhu práce v SR ani tento nemožno chápať ako samostatnú izolovanú aktivitu určenú na finálne vyhodnotenie a analýzu. Práve naopak, každá položená otázka má svoj presný účel vo vyvinutom modeli prognóz vývoja na trhu práce. Teda napriek tomu, že prieskum bol realizovaný v priebehu mája 2018, všetky jeho položky boli jasne definované už v procese vývoja modelov prognózovania vývoja na trhu práce v SR. Každý požadovaný údaj v dotazníku má preto jasne definovaný účel a použitie v modeloch prognóz vývoja na trhu práce a svoje nezastupiteľné miesto. Informácie v terénnom prieskume u živnostníkov sa tak nezískavali preto, že sa môžu a pre účely samostatného vyhodnotenia, ale pretože sú všetky skutočne potrebné na realizáciu prognóz vývoja na trhu práce v definovanom rozsahu a sú integrálnou súčasťou prognostických modelov. Tieto informácie zabezpečia zvýšenie relevancie realizovaných prognóz vývoja na trhu práce, čo je veľmi dôležité, keďže už v súčasnosti sú tieto dáta využívané pri rozhodovaní decíznej sféry v dôležitých oblastiach trhu práce a systému vzdelávania.

¹ existuje niekoľko štatistických zisťovaní u živnostníkov a tiež živnostenský register, avšak tieto informácie je len veľmi ťažko možné prepojiť, očistiť a vyhodnotiť.

Živnostníkom trvá v priemere 171 dní obsadiť jedno pracovné miesto, čo je o mesiac viac ako to trvá podnikom. Najvýraznejší problém majú pri špecialistoch a kvalifikovaných pracovníkoch a remeselníkoch.

V súčasnosti prichádzajú na trh práce početne najslabšie ročníky (tzv. miléniové deti) a z trhu práce odchádzajú početne najsilnejšie povojnové ročníky. Súčasne zažívame najväčšiu ekonomickú expanziu predovšetkým na trhu práce v histórii samostatnosti SR. Dostupné použiteľné pracovné sily rýchlo ubúdajú a miera nezamestnanosti dosahuje historické minimá. To spôsobuje výrazné vrásky na tvárach zamestnávateľov vrátane živnostníkov, ktorí majú vďaka expanzii čoraz viac objednávok, avšak nedokážu nájsť dostatok pracovných síl na ich realizáciu. Najdlhšie ostávajú neobsadené pozície pre špecialistov a pre kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov (180 resp. 190 dní). Predovšetkým sa jedná o pracovné pozície pre zvaračov a rezačov kovov, šičky, zámočníkov, nástrojárov, inštalatérov a potrubárov, ktoré živnostníci nedokážu obsadiť priemerne 230 dní.

Najviac voľných pracovných miest evidujú živnostníci v obchode, jedná sa však súčasne o najrýchlejšie obsaditeľné pozície (priemerná doba neobsadenosti je na úrovni 159 dní). Vysoký počet voľných pracovných miest majú živnostníci tiež v stavebníctve, priemysle a ubytovacích a stravovacích službách. Práve v priemysle majú živnostníci výrazný problém obsadiť pracovné miesta, kde im to trvá takmer 200 dní.

Živnostníci to majú na trh práce ešte výrazne komplikovanejšie ako podniky. Často je totiž ich priemerná vyprodukovaná pridaná hodnota nižšia a preto nemôžu konkurovať veľkým firmám investujúcim do nových technológií. Prejavuje sa to taktiež na trhu práce, kedy malý živnostník len ťažko dokáže ponúknuť takú mzdu, ako veľké podniky. Z týchto dôvodov si živnostníci často musia vystačiť z pracovných síl, ktoré na trhu práce ostali. Oslovení živnostníci v terénnom prieskume ešte častejšie hovorili o nedostatku pracovných síl ako veľké podniky, avšak nemajú dostatočne silný a organizovaný hlas, ktorý by reflektoval ich problémy v širšej spoločnosti. Je to však logické, pokiaľ prevažuje dopyt na trhu práce nad ponukou na trhu práce ako je to v súčasnosti, v najväčšej miere si to odnášajú tí podnikatelia, ktorí nemajú možnosť ponúknuť vyššie mzdy a ich pracovné miesta nie sú natoľko zaujímavé, keďže možnosti kariérneho rastu u malého podnikateľa sú ohraničené.

Živnostníci sú v súčasnosti pozitívne naladení. Viac ako tretina živnostníkov očakáva nárast úrovne produkcie do roku 2023 a len 8 % očakáva pokles úrovne vyprodukovaných tovarov a služieb.

Viac ako 34 % živnostníkov očakáva nárast úrovne vyprodukovaných tovarov a služieb a až 58 % očakáva udržanie úrovne produkcie do roku 2023. Nárast úrovne produkcie očakávajú predovšetkým živnostníci v Žilinskom a Trenčianskom kraji (viac ako 60 % živnostníkov očakáva nárast), na druhej strane najmenej živnostníkov očakáva nárast produkcie v Košickom a Banskobystrickom kraji (21, resp. 24 %).

Z hľadiska odvetví očakávajú zamestnávateľia nárast úrovne produkcie do roku 2023 predovšetkým v stavebníctve a v doprave a skladovaní. V najpočetnejšom živnostenskom odvetví, v obchode, očakáva nárast úrovne produkcie 23 % živnostníkov a 8 % očakáva pokles úrovne produkcie do roku 2023. Ostatní živnostníci očakávajú udržanie úrovne produkcie do roku 2023.

Živnostníci očakávajú 12 percentný nárast zamestnanosti do roku 2023, čo predstavuje priemerný rast o 2 % ročne. Až 22 % nárast zamestnanosti do roku 2023 očakávajú zamestnávateľia v odvetví stavebníctva. Na rozdiel od podnikov, živnostníci neočakávajú pokles zamestnanosti v žiadnom odvetví.

Zatiaľ čo podniky očakávajú nárast zamestnanosti o 10 % do roku 2023, živnostníci očakávajú vyšší nárast zamestnanosti na úrovni 12 % do roku 2023, čo predstavuje priemerný 2 %-tný ročný rast. Napriek tomu, že živnostníci neočakávajú v žiadnom odvetví taký výrazný rast zamestnanosti, ako je u podnikateľov v odvetví obchodu (o 28 %), živnostníci očakávajú vyrovnanejší rast vo všetkých odvetviach národného hospodárstva. Najvyšší nárast zamestnanosti do roku 2023 je očakávaný u živnostníkov v stavebníctve o 22 %, v IT sektore a priemyselnej výrobe (zhodne po 15 %). Na druhej strane, najnižší nárast zamestnanosti je očakávaný u živnostníkov v odborných, vedeckých a technických činnostiach, kde by mala vzrásť úroveň zamestnanosti do roku 2023 o 1 %. V treťom najpočetnejšom odvetví z hľadiska počtu zamestnancov u živnostníkov, v ubytovacích a stravovacích službách, očakávajú živnostníci nárast úrovne zamestnanosti do roku 2023 o približne 14 %, čo predstavuje priemerný ročný nárast počtu zamestnancov o 2,2 %.

Najviac zamestnancov u živnostníkov je z hlavných tried zamestnaní 5 – Pracovníci v službách a obchode (36 % zamestnancov), 7 – Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci (23 % zamestnancov) a 8 – Operátori a montéri strojov a zariadení (12 % zamestnancov).

Pri živnostníkoch je veľmi dôležitou a výnimočnou informáciou pochádzajúcou z terénneho prieskumu aj poznanie štruktúr zamestnanosti podľa klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08 u jednotlivých živnostníkov v konkrétnych regiónoch a odvetviach. Tieto informácie totiž do súčasnosti neexistovali. Táto štruktúra je pritom výrazne odlišná od podnikateľov, u ktorých dominujú pracovné miesta pre špecialistov, technikov a operátorov strojov a zariadení. U živnostníkov výrazne dominujú zamestnania z hlavnej triedy zamestnaní 5 – Pracovníci v službách a obchode s viac ako tretinovým podielom na celkovej zamestnanosti, približne štvrtina zamestnancov u živnostníkov patrí do hlavnej triedy zamestnaní 7 – Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci a desatinu zamestnancov tvoria operátori a montéri strojov a zariadení. Najviac zastúpenými zamestnaniami u živnostníkov sú predavači (až 14 % všetkých zamestnancov u živnostníkov), čašníci a someliéri, vodiči nákladných automobilov a kamiónov (podiel zhodne na úrovni 8 % celkovej zamestnanosti u živnostníkov). 6 % zamestnancov u živnostníkov tvoria kuchári a 5 % výrobcovia pekárskych a cukrárskych výrobkov.

Živnostníci očakávajú rast počtu pracovných miest do roku 2023 vo všetkých hlavných triedach zamestnaní. Najvýraznejšie bude rásť počet kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov a kvalifikovaných pracovníkov v poľnohospodárstve (priemerne o 2,7 % ročne).

Živnostníci definovali svoje potreby aj z hľadiska jednotlivých zamestnaní a pri agregácii na hlavné triedy zamestnaní očakávajú najvyššie rastové tendencie pri kvalifikovaných pracovníkoch a remeselníkoch a kvalifikovaných pracovníkoch v poľnohospodárstve, kde očakávajú nárast počtu zamestnancov do roku 2023 o približne 17, resp. 18 %. Na druhej strane, najpomalšie bude rásť počet administratívnych pracovníkov, v priemere o 0,7 % ročne.

Z hľadiska konkrétnych zamestnaní je očakávaný najvýraznejší rast zamestnanosti pri stolároch a výrobcach výrobkov z dreva a murároch, kde by mal ich počet vzrásť do roku 2023 o viac ako jednu tretinu. Približne štvrtinový rast počtu zamestnancov do roku 2023 očakávajú živnostníci pri mechanikoch a opravároch motorových vozidiel, ako aj pri pomocných pracovníkoch na stavbách budov. Výraznejší nárast zaznamená tiež počet kuchárov (nárast do roku 2023 o 19 %), čašníkov a someliérov a nastavovačov kovoobrábacích strojov (nárast do roku 2023 zhodne po 17 %). Najviac zastúpené zamestnanie u živnostníkov – predavači – bude rásť do roku 2023 v priemere o 1 % ročne.

Živnostníci považujú za náročné obsadiť približne 46 % pracovných pozícií, čo je nižšia náročnosť ako uvádzajú podniky (57 %). Približne jednu pätinu pracovných miest považujú zamestnávateľia za nenáročné obsadiť (pri podnikoch je to len 8 %). 43 % pracovných pozícií je náročné obsadiť v dôsledku nedostatku pracovných síl s požadovaným odborom vzdelania.

Napriek tomu, že živnostníkom trvá obsadenie pracovného miesta v priemere dlhšie ako podnikom, považujú menšie množstvo pracovných pozícií za náročné na obsadenie a naopak, väčšie množstvo pracovných pozícií považujú za nenáročné na obsadenie alebo s nízkou náročnosťou obsadenia. S vysokou náročnosťou obsadenia je u živnostníkov približne 30 % pracovných pozícií a s vyššou náročnosťou 16 %. Je to spôsobené rozdielnou štruktúrou zamestnanosti u živnostníkov v porovnaní s podnikmi. Živnostníci majú výrazne vyšší podiel nízkokvalifikovaných pracovných pozícií ako podniky, v ktorých prevažujú špecialisti a technici.

Až 43 % pracovných pozícií je náročné obsadiť v dôsledku nedostatku vhodných pracovných síl s požadovaným odborom vzdelania. Tento dôvod náročnosti obsadenia prevažoval aj v jednotlivých podnikoch (49 %). Ďalšími významnými dôvodmi náročnosti obsadenia pracovného miesta u živnostníkov sú nevyhovujúce osobnostné vlastnosti uchádzačov (18 %) a nedostatočná odborná prax uchádzačov (13 %).